

Regeringskansliet, Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Remiss om delbetänkande Vissa förändringar i jaktlagstiftningen, SOU 2025:32

Er beteckning: LI2025/00742

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker flera av utredningens förslag men vill samtidigt lyfta fram ett antal principiella och praktiska synpunkter utifrån vår roll som operativ myndighet med ett regionalt ansvar för viltförvaltningen. Vår bedömning baseras på daglig tillämpning av regelverket, samverkan med markägare och jägare samt vår roll i att balansera olika intressen inom naturbruk och friluftsliv.

Vi avstyrker förslaget om en ny förenklad bestämmelse för skyddsjakt, då det riskerar att leda till en ansvarsförskjutning från markägare till myndigheter och medföra en ökad ärendemängd utan tydlig nytta. Regelverket riskerar att bli otydligt i relation till redan befintliga möjligheter enligt bilaga 4 till jaktförordningen. Begreppet ”skada” är svårtolkat, och utredningen har inte visat varför det behövs ytterligare en beslutskategori för arter som inte omfattas av EU:s skydd. Förslaget saknar också stöd i tillgänglig kunskap om skyddsjaktens effekt och riskerar att underminera incitamenten till samverkan inom klövviltsförvaltningen.

Vi tillstyrker däremot flera andra förslag, exempelvis tydliggöranden i bilaga 5, möjligheten till förvaltningsmärkning av varg samt klargöranden kring jakt på allmänt vatten. Vi ställer oss bakom införandet av en sekretessbestämmelse för jakt på varg, men vill betona att motsvarande behov kan finnas även vid jakt på andra stora rovdjur.

Personer som deltar i dessa jaktinsatser är i regel vapenägare, och uppgifter om vapeninnehav skyddas redan i andra register av säkerhetsskäl. Det framstår därför som inkonsekvent att uppgifter om deras medverkan i jakt skulle kunna lämnas ut i situationer där det finns en faktisk hotbild. Att begränsa sekretessen till en viss art riskerar att undergräva principerna om likabehandling, saklighet och proportionalitet. Frågan bör därmed utredas vidare.

Länsstyrelsen ser positivt på inriktningen mot flerartsförvaltning av klövvilt och välkomnar en nationell vägledning men anser att både mandat och finansiering måste förtydligas. Vi vill särskilt framhålla att dagens finansieringsmodell via älgvårdsfonden inte speglar de regionala skillnaderna i förvaltningsbehov, särskilt i län med låg avskjutning men med hög administrativ belastning.

Utredningens konsekvensanalys är i flera delar otillräcklig. Flera förslag innebär ökad arbetsbörda för länsstyrelserna, både i formell handläggning och informell kommunikation med allmänhet och brukare. En förenkling av regler innebär inte automatiskt minskad arbetsbelastning, tvärtom kan fler ansökningar, oklara rekvisit och avsaknad av vägledning öka trycket på organisationen. Därtill saknas analys av hur olika län påverkas beroende på jaktstruktur, storlek på jaktmarker och förvaltningsförutsättningar.

1 Författningsförslag

I författningsförslagen anges Naturvårdsverket som ansvarig myndighet för flera uppgifter, exempelvis beslut om skyddsjakt. Mot bakgrund av att regeringen samtidigt utreder inrättandet av en ny jakt- och viltvårdsmyndighet anser Länsstyrelsen att det vore mer ändamålsenligt att i författningstexten använda en neutral formulering, såsom "ansvarig myndighet". Det skulle skapa flexibilitet och minska behovet av framtida författningsändringar.

Länsstyrelsen ser positivt på de förtydliganden och moderniseringar av språket i författningarna som föreslås.

4.2 Nya regler som förenklar möjligheterna till skyddsjakt

Länsstyrelsen avstyrker förslaget. Vi ser en tydlig utveckling där skyddsjakt används som ett löpande styrmedel snarare än som en undantagsåtgärd vid akuta skador. Samtidigt ökar förväntningarna på att Länsstyrelsen ska ta en aktiv förvaltningsroll i situationer där ansvaret enligt 4 § jaktlagen tydligt ligger hos markägare och jakträttshavare.

Den föreslagna nya bestämmelsen, som ersätter kravet "allvarlig skada" med det mer generella "skada", riskerar att förstärka denna utveckling.

Begreppet skada kan uppfattas väldigt subjektivt och enskilda kan uppleva även en obetydlig skada som tillräckligt bekymmersam för att vilja bedriva jakt under en tidsperiod på året då jakt efter arten i fråga normalt inte anses lämplig av djuretiska skäl.

I avsaknad av tydliga tröskelvärden ökar risken för att myndighetsbeslut om skyddsjakt efterfrågas även i situationer där förebyggande åtgärder eller egeninitierad jakt borde vara förstahandsalternativet.

Det finns därmed en reell risk att ansvarsfördelningen förskjuts från markägare till myndighet och att skyddsjakt genom Länsstyrelsens beslut etableras som ett rutinemässigt verktyg i viltförvaltningen. Det strider mot jaktlagens struktur, där skyddsjakt är avsett som ett undantag som kan tillämpas först när andra medel visat sig otillräckliga.

Utöver detta är det oklart vilket behov den nya bestämmelsen faktiskt ska fylla i relation till gällande regler. Jaktförordningen ger redan idag möjlighet till skyddsjakt på eget initiativ efter flera vanliga arter, utan krav på att allvarlig skada ska ha uppstått eller att det inte finns någon annan lämplig lösning. Den föreslagna paragrafen hamnar därmed mellan två redan existerande tillämpningar, det ena strikt, det andra tillåtande. Den riskerar att skapa otydlighet kring vilken bestämmelse som gäller när. Att införa ytterligare en nivå med myndighetsprövning för arter som inte omfattas av EU:s skyddsregler framstår som administrativt betungande utan tydlig nytta.

Därtill uppstår risk för rättsosäkerhet när rekvisiten i lagförslaget är otydliga och när det saknas tydlig nationell vägledning. Utan enhetlig tolkning ökar sannolikheten för olika tillämpning mellan länen, vilket försvårar likabehandling och riskerar att underminera förtroendet för viltförvaltningen.

De arter som primärt omfattas av förslaget är samma arter som det finns en uttalad vilja att skapa en framtida flerartsförvaltning kring. Omfattande beslut om skyddsjakt påverkar aktörernas vilja att samverka kring förvaltningen och riskerar att omkullkasta uppgjorda förvaltningsplaner.

4.3 Bilaga 5 till jaktförordningen om förbjudna jaktmedel och jaktmetoder

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att förtydliga bilaga 5 till jaktförordningen. Genom att justera rubrikerna och tydligt avgränsa vilka arter som omfattas av förbuden mot vissa jaktmedel och jaktmetoder, stärks rättssäkerheten och tillämpningen underlättas. Förslaget bidrar till att undvika feltolkningar och missförstånd kring vad som är tillåtet vid jakt, särskilt vad gäller arter som inte omfattas av EU:s naturvårdsdirektiv. Länsstyrelsen välkomnar även den föreslagna kompletteringen med upplysningar om hur bilagan förhåller sig till övrig reglering av jaktmedel och jaktmetoder.

4.4 Förvaltningsmärkning av varg

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Vi ser ett stort behov av att det i framtida förvaltning ska vara möjligt att genomföra infångning, provtagning, behandling och märkning av varg även för förvaltningsändamål. Det är angeläget för bland annat genetisk förstärkning, skadeförebyggande arbete och individbaserad förvaltning.

4.5 Att söka efter, spåra och förfölja vilt för avlivning av djurskyddsskäl

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att jakträttshavare ska få rätt att söka efter, spåra och förfölja vilt som kan antas vara så skadat eller i ett sådant tillstånd att det snarast bör avlivas av djurskyddsskäl, även om djuret är fredat.

Länsstyrelsen är dock tveksam till utredningens slutsats att såväl avlivning som möjligheten att söka efter, spåra och förfölja vilt för avlivning av djurskyddsskäl kan anses omfattas av undantaget i artikel 16.1a i art- och habitatdirektivet. Länsstyrelsen anser att det bör utredas om inte artikel 16.1e i stället kan vara tillämplig i dessa fall. Ett alternativ kan i så fall vara att ändra 31 § jaktförordningen eller att möjligheten förs in i den nya föreslagna 9 a § jaktlagen.

En sådan lösning skulle också tydliggöra att djur som avlivas med stöd av denna bestämmelse, och som tillhör arter listade i 33 § jaktförordningen, tillfaller staten enligt gällande regelverk. Om samma situation i stället hanteras genom beslut om skyddsjakt finns en osäkerhet kring vem djuret tillfaller, eftersom tolkningen och tillämpningen av 25 § jaktlagen och 33 § jaktförordningen kan variera mellan olika beslut och myndigheter. Det kan i sin tur leda till administrativ otydlighet och sämre möjlighet att bevara vetenskapligt värdefullt material. En enhetlig reglering skulle förbättra rättssäkerheten och underlätta hanteringen av fällda djur i dessa fall.

Länsstyrelsen ser också en risk i utredarens förslag att sammanblanda skyddsjakt med eftersök av skadat vilt eftersom begreppen avser olika situationer och har olika upprinnelser och syften. Även begreppen jaga och avliva bör bibehållas åtskilda. Det kan annars skapa förvirring om i vilka situationer det ena eller det andra gäller.

Vi ser dock ett mycket stort värde i att en myndighet får träda in och besluta om att ett skadat djur får efterföljas när det handlar om de stora rovdjuren. Detta eftersom det kan finnas en tvekan hos jakträttshavaren att ta beslut om förföljande och avlivning i rädsla för repressalier eller ifrågasättande, vilket i sin tur kan leda till att djur lider i onödan.

4.6 Anmälningsskyldighet i fråga om jaktresultat

Länsstyrelsen tillstyrker att anmälningsskyldigheten för jaktresultat och undantag från skyddsregler föreslås utvidgas för att säkerställa Sveriges rapporteringsskyldigheter enligt EU:s naturvårdsdirektiv.

Länsstyrelsen vill lyfta fram att det i praktiken kan bli svårt att få allmänheten att fullfölja anmälningsskyldigheten i de fall där enskilda exempelvis har rätt att flytta fågelbon, avliva skadat vilt eller vidta andra undantagsåtgärder. För att åstadkomma en fungerande rapportering kommer det att krävas omfattande informationsinsatser, vägledning och användarvänliga digitala lösningar.

Länsstyrelsen ser väldigt positivt på förslaget om att anmälningsskyldighet vid skyddsjakt på enskilda initiativ för att avvärja angrepp från stora rovdjur ska utökas till att även avse påskjutning.

4.7 Listan över statens vilt

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att ta bort älg, hjort och myskoxe från listan över statens vilt i 33 § jaktförordningen. Det är en rimlig anpassning till EU-rätten och det krävs inte statligt ägande för dessa arter. Förslaget kan också minska onödig administration för både myndigheter, jägare och markägare, särskilt vid omhändertagande av döda djur som saknar förvaltningsmässig eller rättslig betydelse.

5 Flerartsförvaltning av klövvilt – försöksverksamhet

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att en utveckling mot flerartsförvaltning är nödvändig för att uppnå en långsiktigt hållbar viltförvaltning. Vi ser dagligen hur det nuvarande, artspecifika systemet, där älgen står i centrum, försvårar möjligheten att hantera klövviltsförvaltningen utifrån ett helhetsperspektiv.

Länsstyrelsen har en central och operativ roll i den regionala viltförvaltningen och är en nyckelaktör i att möjliggöra fungerande samförvaltning. För att kunna fullgöra detta uppdrag i praktiken krävs att vi ges förutsättningar att samordna flerartsförvaltningen. Vi ser därför positivt på att lämplig myndighet föreslås få i uppdrag att ta fram en vägledning i frågan. En sådan vägledning måste dock inte bara ge kunskapsstöd, utan också tydliggöra länsstyrelsernas mandat och ansvar i genomförandet.

6 Flerartsförvaltning av klövvilt – finansiering

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att en utveckling mot flerartsförvaltning är nödvändig men anser att de ekonomiska konsekvenserna av denna förändring inte analyserats tillräckligt i betänkandet.

Att införa ett nytt arbetssätt som omfattar flera viltarter, med tillhörande uppföljning, samverkan, kunskapsstöd och kommunikation, innebär en reell utökning av Länsstyrelsens uppdrag. Det är därför inte rimligt att förutsätta att detta arbete kan ske inom befintliga ramar utan någon form av förstärkt finansiering.

Utredningen konstaterar att det är svårt att bedöma vilka kostnader som en utvecklad flerartsförvaltning kan medföra, men landar ändå i att dessa bör kunna rymmas inom viltvårdsfondens nuvarande medel. Länsstyrelsen ifrågasätter detta antagande. Redan idag är resurssituationen ansträngd i flera län, och ytterligare uppdrag utan motsvarande resursförstärkning riskerar att fördröja eller försvaga genomförandet.

Länsstyrelsen vill särskilt uppmärksamma att utredningens finansieringsbedömning inte tillräckligt tar hänsyn till regionala skillnader i förutsättningar för viltförvaltning. Det föreslås att flerartsförvaltning och andra förändringar ska finansieras inom ramen för befintliga medel i viltvårdsfonden, utan att det klargörs hur resurser ska fördelas mellan länen.

I exempelvis Stockholms län är avskjutningen av älg förhållandevis låg, vilket innebär att intäkterna från fällavgifter är begränsade i jämförelse med län som har fler älgar och som fäller ett stort antal. Trots detta har Länsstyrelsen ett omfattande förvaltningsansvar, där

den administrativa arbetsbördan är hög. Detta beror bland annat på att länet har ett mycket stort antal mindre fastigheter och markägare, vilket kräver mer tid för informationsinsatser, samråd och handläggning. Dessutom präglas jaktförhållandena av en komplex struktur med många tätortsnära områden, vilket ofta medför ökad konfliktrisk och fler intressegrupper att kommunicera med.

Dessa förhållanden skapar en obalans mellan intäkter och uppdragets omfattning, som inte beaktas i utredningens förslag. Att generellt hänvisa till viltvårdsfonden som finansieringskälla riskerar därför att förstärka redan existerande regionala skillnader i kapacitet.

Länsstyrelsen anser att en fördelningsmodell bör utvecklas för att säkerställa att fondmedel används där behoven är störst. Det krävs också en beredskap att se över avgiftsstrukturen eller tillföra särskilda medel om det visar sig att fondens befintliga medel inte räcker för att genomföra en fungerande flerartsförvaltning med bibehållen rättssäkerhet och kvalitet.

Vi vill slutligen betona att god viltförvaltning förutsätter likvärdiga förutsättningar i hela landet, oavsett antal jägare eller landskapstyper. Ett system som bygger på jaktrelaterade intäkter behöver balanseras med ett system som också beaktar förvaltningskostnadernas fördelning.

7 Jakt på allmänt vatten och i Sveriges ekonomiska zon

Länsstyrelsen ser positivt på att utredningen föreslår en tydligare reglering av jakträtten på allmänt vatten och i Sveriges ekonomiska zon. Det är viktigt att det klargörs vem som får besluta om jakt och skyddsjakt i dessa områden. Vi instämmer i att jakträtten tillkommer staten och att det är lämpligt att en statlig nationell myndighet ansvarar för beslut i dessa frågor.

Vi uppskattar samtidigt att utredningen tydliggör att Länsstyrelsen även i fortsättningen kommer att kunna begränsa eller förbjuda jakt på allmänt vatten nära land, till exempel om det finns skäl som rör ordning, säkerhet eller skydd av natur. Det är särskilt viktigt i kust-

och skärgårdsområden där jakt kan påverka människor, friluftsliv eller känsliga miljöer.

8 Jaktsabotage – förekomst, effekter och åtgärder

Länsstyrelsen har en viktig roll i samband med skydds- och licensjakt, där störningar ibland förekommer. Vi ansvarar för att fatta beslut, samverka med Polisen vid behov, följa upp jakten och informera allmänheten. Det är dock viktigt att understryka att det är Polismyndigheten som har ansvar för att utreda och beivra brott, inklusive handlingar som kan utgöra jaktsabotage. Länsstyrelsen kan anmäla misstänkta händelser. En tydlig rollfördelning och god samverkan är därför avgörande.

9 Nya sekretessbestämmelser

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att införa en särskild sekretessbestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen för att skydda uppgifter om skydds- och licensjakt på varg. Det är viktigt att myndigheter har möjlighet att sekretessbelägga uppgifter om tid, plats och deltagare i sådana insatser, särskilt när det finns risk för hot, sabotage eller annan påverkan.

Samtidigt anser vi att det är en brist att utredningen inte har utrett behovet av motsvarande sekretesskydd vid jakt på andra stora rovdjur, såsom björn, lo och järv. Dessa jakter är i många fall lika konfliktfyllda och kan medföra motsvarande säkerhetsrisker, både för deltagare och tamdjursägare. Att sekretesskyddet enbart föreslås för ärenden som rör varg framstår därför som en otillräcklig och potentiellt godtycklig avgränsning. Om skyddsnivån för uppgifter styrs av vilken art jakten gäller, i stället för av den faktiska risken för hot eller påverkan, finns en risk att likabehandling och saklighet i myndighetsutövningen ifrågasätts.

Länsstyrelsen vill särskilt framhålla att personer som deltar i skydds- och licensjakt i regel är vapenägare. Uppgifter om enskildas vapeninnehav omfattas av sekretess i vapenregistret för att förhindra att information om vapen och vapeninnehavare hamnar i

orätta händer. Mot den bakgrunden framstår det som inkonsekvent att deltagarnas namn, medverkan eller annan känslig information i samband med jaktinsatser skulle kunna vara offentliga, särskilt i ärenden där det finns en faktisk risk för hot, påverkan eller sabotage.

Som framgår anser Länsstyrelsen att utredarens förslag inte täcker hela behovet av skydd av uppgifter och föreslår därför att frågan om nya sekretessbestämmelser utreds vidare.

11 Konsekvensanalys

Länsstyrelsen anser att flera av utredningens förslag är välmotiverade i sak, men vill framföra en tydlig kritik mot att konsekvensanalysen i kapitel 11 är otillräcklig vad gäller den samlade påverkan på länsstyrelsernas verksamhet.

Utredningen lyfter visserligen att vissa förslag kan innebära ökad arbetsbörda, till exempel till följd av fler skydds jaktärenden, nya anmälningsskyldigheter och behov av vägledning och samordning. Samtidigt görs bedömningen att detta sammantaget kan hanteras inom befintliga anslag, utan att detta grundas i någon konkret resursbedömning. Det saknas också en närmare granskning av regionala skillnader i påverkan.

I praktiken varierar förutsättningarna kraftigt mellan länen. I exempelvis Stockholms län är avskjutningen av älg låg, vilket innebär att intäkterna från fällavgifter är begränsade, samtidigt som antalet fastigheter, jakträttshavare och samverkansytor är mycket högt. Det skapar en oproportionerlig administrativ belastning som inte fångas upp i den nationella analysen.

Länsstyrelsen ifrågasätter också utredningens återkommande antagande att en förenkling av reglerna per automatik leder till minskad administrativ belastning för myndigheterna. Denna koppling är inte självklar, särskilt inte i praktiken. Att ett ärende kan prövas enligt enklare kriterier innebär inte nödvändigtvis att handläggningstiden eller arbetsinsatsen minskar. Tvärtom kan en förenklad skydds jakt leda till fler ansökningar, fler ärenden att följa upp, ökad kommunikation med allmänhet, och i vissa fall mer komplexa bedömningssituationer när tydliga gränsdragningar saknas. När det dessutom saknas tydlig praxis eller vägledning i

tillämpningen, vilket ofta är fallet vid införandet av nya regler, kan även enklare regler kräva mer motivering, dokumentation och förklaringar i besluten.

Länsstyrelsen vill särskilt uppmärksamma en potentiell systemeffekt som inte ges tillräcklig tyngd i utredningens analys. Nämligen att ett ökat antal skyddsjaktärenden riskerar att påverka den organiserade klövviltsförvaltningen negativt, särskilt för älg och kronhjort. Om reglerna för skyddsjakt förenklas och tröskeln för statligt beslut sänks, kan detta leda till att markägare eller jaktlag i högre grad väljer att stå utanför förvaltningsområden och i stället ansöker om egna skyddsjakter. En sådan utveckling riskerar att försvaga incitamenten till samverkan och försvåra länsstyrelsens arbete med viltförvaltning och måluppföljning.

Länsstyrelsen noterar att utredningen pekar på att vissa av förslagen, särskilt de som rör jakt på allmänt vatten och förenklad skyddsjakt, kan komma att kräva informationsinsatser från länsstyrelserna. Vi vill understryka att ett sådant informationsansvar, även om det inte är formellt reglerat, innebär ett faktiskt åtagande som kräver både tid, kompetens och samordning.

Länsstyrelsen förväntas i praktiken svara på frågor från allmänheten, tolka och förmedla nya regler till jägare och markägare, samt hantera kommunikation i potentiellt känsliga situationer. Det är därför viktigt att kommunikationsinsatserna inte enbart lämnas till det enskilda länet, utan att de stöds av tydlig nationell vägledning, gemensamma budskap och tillgängligt material från ansvarig central myndighet.

Övrigt

Länsstyrelsen önskar, när jaktlagstiftningen nu ändå ses över och genomförandet av EU:s regelverk ska förbättras i svensk rätt, att 23 a § jaktförordningen formuleras om på ett sätt så att det framgår att vild fågel inte får jagas för att förhindra allvarlig skada på annan egendom. Detta skäl återfinns inte i artikel 9 fågeldirektivet utan endast i artikel 16.1 b art- och habitatdirektivet, avseende däggdjur.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av vikarierande länsöverdirektör Claes Lindgren med vilthandläggare Ingemar Parck som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tillförordnad chefsjurist Shiva Norvad, avdelningschef Johanna Lindgren och avdelningschef Helene Munkner medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.